

Förstärkt skydd mot artskyddsbrott

Rapport från en hearing anordnad av Naturvårdsverket och Jordbruksverket i Stockholm den 8 september 2015

Jordbruksverket (SJV) och Naturvårdsverket (NNV) har fått ett uppdrag från regeringen att revidera och förstärka artskyddsförordningen. Under november kommer utredarna att skicka ut sitt förslag på remiss. Remisstiden kommer att vara mycket kort – c:a två veckor. Utredarna utformar därefter sitt betänkande, som ska lämnas till regeringen i december 2015.

Artskyddsförordningen är ett svenskt regelverk, som bl.a. berör de arter som finns på CITES-listorna A och B. Jag börjar därför med en kort presentation av CITES och artskyddsförordningen – med de delar som berör vår hobby.

CITES – konventionen om internationell handel med hotade arter

Konventionen är en internationell överenskommelse, som antogs av många länder – bl.a. Sverige – i början av 1970-talet. Den är uppbyggd kring tre artlistor, där man kategoriserar arter efter hur hotade de anses vara i naturen.

Inom EU gäller en förstärkt version av CITES, där man har fyra artlistor. På A-listan finns de arter, som bedöms vara mest hotade. All kommersiell verksamhet med dessa arter (ex. sälja, köpa, saluföra, förevisa mot betalning) är förbjuden – om man inte har ett s.k. CITES-intyg, som visar att djurindividen vistas lagligt inom EU. På B-listan finns arter som anses riskera att bli A-listade – men även arter som av praktiska skäl hamnat där, eftersom man ibland B-listar hela djurgrupper. D.v.s. alla arter på B-listan är inte hotade. Arterna som finns på listorna C och D berörs inte av det som tas upp i den här artikeln.

Alla papegojarter är antingen A- eller B-listade. Endast fyra arter är inte CITES-listade: undulat, nymfparakit/nymfkakadua, rosenhuvad dvärgpapegoja och indisk halsbandsparakit. Det finns även ett antal andra sällskaps- och hobbyfågelarter, som är A- eller B-listade. (Se jordbruksverket.se - CITES)

Artskyddsförordningen

Förordningen är svensk, och gäller från 1998. Avsikten är att – i Sverige – bl.a. förstärka artskyddet via kontroll av handel med arter på CITES-listorna A och B.

Nuvarande regelverk säger att *”den som yrkesmässigt driver handel med arter på CITES-listorna A och B skall ha tillstånd (från länsstyrelsen) för sin verksamhet”*. ”Yrkesmässigt” betyder här inte att man behöver ha verksamheten som yrke – det betyder att man tar betalt för det man säljer på ett yrkesmässigt sätt, d.v.s. har en regelbunden verksamhet där man säljer djur, som man fött upp eller köpt in. För att få tillståndet krävs att man har godkända lokaler och en godkänd föreståndare. Den som har tillståndet ska föra en förteckning över de A- och B-listade djurindivider som hanteras i verksamheten. (Se jordbruksverket.se - artskyddsförordningen)

Mötet i Stockholm

SF fick en inbjudan från SJV och NNV att delta i en hearing den 8:e september. Temat var att diskutera **”förstärkt skydd mot artskyddsbrott”**, d.v.s. en förstärkning av artskyddsförordningen.

De inbjudna myndigheterna och organisationerna var de, som berörs av regelförändringen och som anses kunna bidra med information, synpunkter och förslag. Inbjudna till mötet var bl.a. tullen, polismyndigheten, naturhistoriska riksmuseet, Dendrobatidsällskapet (pilgiftsgrödor), herpetologer

(reptiler och groddjur), Ornitologiska föreningen, Naturskyddsföreningen, Världsnaturfonden, Jägarförbundet, Svensk Fågelhobby, Papegojförbundet, Parrot trust scandinavia, med flera. Vi var ca 40 deltagare. SF representerades av Lennart Svensson och Britta Lindgren.

Mötet började med att NVV och SJV höll en kort presentation av regeringsuppdraget och orsaken till detta. Orsaken är misstankar om att Sverige är ett transitland för "tvätt" av hotade arter. Därför vill man förstärka artskyddet genom att skapa bättre kontroll över verksamheter med arterna på CITES-listorna A och B. D.v.s. de arter som omfattas av reglerna i artskyddsförordningen.

Frågor som diskuterades

Diskussionerna hölls i grupper med en representant från SJV eller NVV som diskussionsledare. Varje deltagare kunde delta i två olika diskussionsgrupper, vilket gjorde att SF kunde medverka i alla grupperna. Diskussionsrubrikerna var:

- Förebygga, upptäcka och lagföra artskyddsbrott.
- Nya verktyg (t.ex. registreringskrav, bokföringskrav, märkning mm)
- Länsstyrelsernas tillsyn

Förebygga, upptäcka och lagföra artskyddsbrott

Här diskuterades olika typer av artskyddsbrott. SJV informerade om att de vanligaste brotten var att personer på semesterresor köpt föremål som visade sig innehålla delar av hotade arter, ex. elfenben. Vidare informerade SJV att man hyste misstankar att Sverige är ett transitland för handel med hotade arter. Misstankarna som berör vår hobby grundas på att andra EU-länder, fr. a. Tyskland, ibland ifrågasätter om vissa fåglar, som importeras från Sverige, är uppfödda på legalt sätt i Sverige.

Nya verktyg (t.ex. registreringskrav, bokföringskrav, märkning mm)

Här diskuterades bl.a. tanken att införa krav på registrering och individmärkning av arter som finns på CITES-listorna A och B.

SJV känner till att det finns arter på B-listan som inte är hotade, utan finns där enbart av praktiska orsaker. Vid ett eventuellt registreringskrav behöver man därför kanske inte kräva registrering av alla B-listade arter. Men – i diskussionerna förordade vissa organisationer märkning och registrering av alla A- och B-listade djur. Även idéer på exportförbud och avelsförbud av CITES-listade arter framfördes.

Länsstyrelsernas tillsyn

Här diskuterades länsstyrelsernas kontroller och hur de fungerar. Man konstaterade att kontrollanternas krav fortfarande kunde variera mycket mellan olika länsstyrelser, och att det finns ett behov att få en mer likvärdig bedömning. Det var ju just det – att få en likvärdig bedömning – som var orsaken till att man, för ett antal år sedan, flyttade djurskyddstillsynen från kommunerna till länsstyrelserna.

Avslutning

Diskussionsledarna presenterade en sammanfattning av diskussionerna kring de tre frågeställningarna, och gav alla deltagarna en möjlighet att, till SJV, inkomma med kompletterande synpunkter inom en vecka. Ett erbjudande som ger en bra möjlighet att sammanfatta den egna organisationens tankar kring diskussionsämnena – baserat på de synpunkter man fått från andra organisationer och myndigheter.

Följande text skickades in från SF till SJV efter mötet:

Några tankar efter mötet med NVV och SJV tisdagen den 8/9 2015

Från Riksförbundet Svensk Fågelhobby (SF) vill vi komplettera med några tankar och förtydliganden.

Artskyddsförordningens syfte

- Att skydda *de vilda populationerna* av hotade arter på CITES-listorna A och B (enligt EU:s version av CITES)
- Om regelverket ska kunna uppfylla syftet, måste all information vara verklighetsbaserad och eventuella åtgärder få avsedd effekt.

Därför är det oerhört viktigt att utgå från en korrekt och dokumenterad beskrivning av den aktuella verkligheten för att uppnå sitt syfte – *annars kan effekten bli att man istället skapar ett problem*

B-listan

- Arter som riskerar att hamna på A-listan
- Arter, som av praktiska skäl hamnat där (ex många papegojarter)
 - D.v.s. alla B-listade arter är inte hotade

Därför känns det som ett mycket onödigt och kostsamt byråkratiskt krångel att *alla* dessa B-listade arter ska omfattas av registrerings- och id-märkningskrav.

Sverige – ett transitland?

- Under "kalla kriget" var det olagligt i USA att ha handelsförbindelser med öststater.
- I Sverige var det lagligt att handla med både väst- och öststater
- I öststaterna fanns en stor privat uppfödning av bl.a. fåglar (ss australiska parakiter) och akvariefiskar
- Djuren föddes upp av privatpersoner och köptes upp av statliga organisationer, som var de enda som var tillåtna att exportera dem
- Sverige importerade djur från ex. Polen och Östtyskland
- En del av djuren såldes i Sverige, resten exporterades – bl.a. till USA
- När "Järnridån" föll upphörde exporten

Svensk Fågelhobby känner inte till att någon motsvarande (laglig eller illegal) verksamhet skulle pågå idag. Däremot exporteras svenskuppfödda fåglar till bl.a. övriga EU-länder. (Se nedan)

Svenskt importförbud på reptiler

- Förbudet gällde under 25 år – från början av 1970-talet tills det att Sverige gick med i EU
- I stället fick vi problem med insmuggling av reptiler, som dessutom då blev statusdjur – med höga priser och ekonomiskt intressanta för smugglarna
- Handeln skedde privat – inte via zoofackhandeln – och blev därför nästan omöjlig att kontrollera.

Inom hobbykretsar kände alla till att denna verksamhet fanns.

Uppfödning av fåglar i Sverige

- Uppfödningen är en ren hobbyuppfödning – ingen yrkesverksamhet
- Det är bara en liten del av fågelhållarna och uppfödarna som är medlemmar i någon förening
- Engångsuppfödare är vanligt: man tar en kull, och sedan ingen mer
- Intresset att hålla fåglar har minskat i Sverige, vilket gör att hobbyuppfödarna ibland exporterar djur som de fött upp ex till Tyskland, Holland m fl länder där efterfrågan är större, speciellt på lite dyrare arter

- Sveriges hela befolkning är ju bara ungefär lika stor som en storstad på kontinenten, och antalet kunder blir därför jämförelsevis rätt få.
- Dessutom kan ex de stora papegojorna bli mycket gamla, vilket gör att en tampapegojägare ofta bara äger en enda fågelindivid under sitt liv. Marknaden bli därför fort mättad – till skillnad mot ex. efterfrågan på hundar, eftersom de ”bara” lever i 10 – 15 år.

Registrering av arter på lista A o B

- Hur ska man hitta och informera alla djurägare och uppfödare?
- Djuren köps, byts och säljs i stor utsträckning privat – inte via zoofackhandeln.
- Alla djurägare vet inte vilken art de har – de har ”kärleksfåglar”, ”gröna parakiter” o.s.v.
- Vad kommer det att kosta? De vanligaste arterna kan man köpa för max ett par hundralappar per djur – eller få gratis.
- Många hobbyuppfödare kommer att tycka att detta är dyrt och krångligt, och minska sin verksamhet – eller sluta med uppfödningen
- Det finns därför en uppenbar risk att det uppstår en okontrollerbar marknad med oregistrerade djur
- Om vi jämför med hundregistret – hur tillförlitligt är det? En av SF:s styrelsemedlemmar är lärare på en skola, där flertalet elever har hundar, och c:a hälften av dessa är blandraser. Det visar sig ofta att många av hundarna (fr.a. blandraserna) inte finns med i hundregistret, eftersom ägarna fått hunden (omplaceringar), inte vet att man ska registrera, inte vet hur eller var man registrerar – eller ogillar att finnas i ett, som de tycker, meningslöst register. Dessutom finns det tydligen avlidna hundar i registret, eftersom människor inte tänker på att avregistrera hunden när den dött.

Risken är därför stor att man skapar samma problem, som fanns under importförbudstiden för reptiler – d.v.s. en liten ”vit” och kontrollerbar djurhållning/marknad och en stor ”svart/grå” sådan, som blir mycket svår att kontrollera. *D.v.s. man riskerar att skapa exakt de problem som man tror finns – och har ambitionen att åtgärda.*